

Pregó de la Paeria – Diada Nacional de Catalunya, 2013

Venim d'un passat i anem cap a un futur, amb confluència de camins.

Autoritats, representants de la ciutat de Lleida, germans i germanes d'aquesta ciutat. Ha estat per a mi motiu d'honor i d'alegria la proposta del pregó d'aquest 11 de Setembre. Seré una baula més d'aquesta cadena de pregoners i pregoneres que m'han precedit, amb un èmfasi especial al de l'any passat, Josep Vallverdú.

El nostre Paer en Cap, Àngel Ros, a qui agraeixo la gentilesa d'encarregar-me aquest pregó, bé que ens ho recordava que venim del passat, en la seva 'Carta de l'Alcalde' del 18 d'agost, fent-nos memòria d'un seguit d'esdeveniments històrics que han marcat la nostra ciutat i que ara evocaré:

El casament de Ramon Berenguer IV i Peronella d'Aragó, l'any 1150, 1151; l'any 2008 celebràvem els 800 anys del naixement de Jaume I i la seva presència i lligams a les terres de Lleida amb l'atorgament de la concessió de la fira de Sant Miquel l'any 1232, i la de la Paeria el 1264.

El 1300 Jaume II el Just, a petició del les institucions municipals, ens va atorgar el privilegi fundacional dels orígens de la Universitat de Lleida, l'antic Estudi General, del qual varem celebrar els 700 anys l'any 2000; i el 2003 celebràrem el 800 aniversari de la col·locació de la primera pedra de la Seu Vella de Lleida.

Aquest any 2013 fa 700 anys de la signatura al Castell del Rei-La Suda de l'anomenada Era Querimònia, privilegi concedit, des de Lleida el 1313, pel rei Jaume II, on es reconeixen els drets històrics de la Val D'Aran que culmina amb un tractament especial per al desenvolupament de la Llei de l'Occità, aranès a l'Aran, i l'any vinent la Universitat i la ciutat de Lleida seran la seu del congrés mundial de la cultura i la llengua occitanes.

Quan vaig llegir l'anunci d'aquest congrés tan lloable que es farà per l'occità de l'Aran, l'any vinent a Lleida, amb l'aroma romàntica dels trobadors, i ho comparo amb al tractament humiliant que s'aplica al català de la Franja, pel govern aragonès, i al català del País valencià, i de les Illes pels respectius governs, menystenint cínicament la llengua catalana, no puc resistir la temptació de llegir uns poemes que vaig escriure els anys 1977, 78 i 79 en defensa de la llengua i de la independència:

Llengua meva,
trossejada, maleïda,
humiliada, ofesa.
Em produeix un plaer
imprecís i intens,
retrobar-te dins la meva
mà adulta, a tu adolescent

en mi encara. Feixuga,
plena de dubtes,
cerco el teu conreu
en un desig furiós
de posseir-te.
La teva música,
anhelada,
buscada,
sentida,
tancada dintre les meves mans,
ressorgirà,
nova, neta,
petita, poruga,
reelaborada, eruga,
s'aixecarà, papallona,
sobre el cel obert.

Fent pinya, dedicat als castellers.
Deixeu-me ajuntar les meves mans
a les vostres. Entrecreuar els dits
fortament. Així.
Premuts fent pinya.
Les meves mans entre centes
de mans aixecades, fins a formar
un gira-sol potent
i fort, mirant la llum
de cara, sense cap por.

Els vents de la meva pàtria.
Llevant-Est,
Xaloc- Sud-est.
Gregal- Nord-est,
Tramuntana,
Mestral,
Ponent,
Garbí,
Migjorn,
Segarrés,
rodolen la Pàtria...
Rodola baldufa,
t'empeny el llevant,
que mentre rodolis,
no t'escolaran,

i la tramuntana
darrera el mestral,
que mentre rodolis
no t'escolaran.

Timbals a tres veus a l'Alguer

A coll i bé de Sant Cristòfol
creuarem el mar.
A Palma hi trobem companys,
a Eivissa fem migdiada.
A l'altre costat de riba
la bota de l'italià
plena d'un vi que fa somnis.
Lluny les nostres veus volaran
i a l'Alguer ens fan rita-rata.

Segles enllà, els nostres pares,
a coll i bé de sant Cristòfol,
també creuaren el mar.
València, el Principat
i les Illes, tres bessons,
a coll i bé de sant Cristòfol,
a l'Alguer,
hi van deixar els seus timbals.

La poesia de molts poetes de diverses llengües, ha significat per a mi, des de tota la vida, una font de coneixement i de camí interior. És el contacte amb la natura qui em desvetlla les preguntes que ens solem fer els humans. M'ho va ensenyar Rilke i tants altres poetes al llarg dels anys.

Dins la natura es manifesta el Callat, deia aquell poeta, el que no es veu, però s'intueix. És en la natura on molts dels sants, els místics, els poetes i els filòsofs hi troben l'essència de la vida, i els creients hi trobem Déu, com a part integral d'aquesta natura, empeltada a l'anima humana, a l'inconscient col·lectiu.

L'expressió poètica permet fondejar l'ànima i les seves preguntes. D'on venim, què fem, on anem? Al meu entendre no hi ha llenguatge més essencial que el de la poesia, germana i còmplice, en tants aspectes, de la filosofia. .

No hi ha llenguatge més essencial que el de la poesia per conèixer els camins i els entrebancs pels quals transita la condició humana. Gosaria afirmar que supera a la música pel poder sublim de la paraula que desvetlla els sentiments i captiva la intel·ligència. No ens allunyem mai del contacte

amb la natura escoltant i interpretant els seus silencis, perquè ens ensenyarà a entendre la vida, i a entendre'ns a nosaltres mateixos.

Tot contemplant la lluna creixent del mes d'agost un capvespre silent, aquell galló de lluna i la seva llum de plata, que insinuava a l'ombra la seva rodonesa, enmig del silenci i la quietud del mar, vaig reflexionar que aquella llum fascinant que mostrava la lluna no procedia d'ella mateixa sinó de la llum del sol que la il·luminava. Es tractava d'una simple il·lusió òptica.

Era el sol el que li conferia aquella claror màgica que plau tant als que la contemplen. I aquella quietud aparent presidida per la imatge idíl·lica de la lluna que donava la sensació que res no es movia al meu voltant, em va fer pensar que, a vegades les aparences enganyen. I vaig reflexionar que la realitat aparent que jo vivia, presidida pel silenci i la immobilitat, no era pas així en la realitat pura i dura del que ens ensenya la física i l'astrofísica, perquè el planeta que acull els humans és la Terra i en aquells moments de la meua contemplació quieta i pensant, el nostre planeta, damunt el qual vivim, està fent el seu moviment de rotació habitual sobre si mateix d'a prop de 24 hores de durada que defineix els nostres dies i les nostres nits, i també conjuminat amb el moviment de translació al voltant del sol desplaçant-se per la seva òrbita el·líptica, a més d'altres moviments compensatoris del desviament de l'eix de simetria per l'acció del sol i la lluna, i nosaltres, els ínfims humans que habitem sobre la Terra, també ens movem amb ella però no ho percebem perquè som massa petits comparats amb la dimensió de la nostra mare Terra.

En conseqüència vivim realitats aparents que no ho són. Les ciències de la Natura ens ho demostren i ens conviden a practicar la humilitat de Copèrnic, Galileo Galilei, Giordano Bruno, que en diferents èpoques defensaven la teoria heliocèntrica que entronitzava al Sol com a rei dels cossos celestes, tot girava al voltant d'ell, tot girava al voltant del Sol, una deducció que els hi va significar la persecució cruenta i la marginació enfront de la teoria geocèntrica defensada per Ptolomeu i posteriorment pel Tribunal de La Inquisició que assegurava que tot girava al voltant de la Terra, que era, la Terra, la que presidia i regulava l'ordre de l'univers. L'Església, i la Inquisició especialment, va ser cruel i venjativa amb aquests científics obligant-los a la retractació de les seves teories.

I què hi té a veure tot això amb la poesia? Doncs que la realitat més pregonada ens diu que tots els pobles de la terra, tots els habitants del planeta Terra som germans, i que no hi hauria d'haver diferències entre les peculiaritats d'aquests grups diversos de germans que poblen el món. Però sabem que n'hi ha moltes de diferències. Segons el lloc de naixença de cadascú, viurà civilitzadament o viurà a precari, envoltat de fam i de guerres, sense el degut accés a una educació digna, ni a la sanitat, ni al coneixement, per a poder exercir el lliure albir. Molts dels nostres germans

i germanes ja naixeran amb l'esperança de vida molt baixa condicionats per l'indret de la naixença. El món tracta a molts dels seus fills sense el respecte que es mereixen i les lleis internacionals recomanen.

Tots formem part d'aquest planeta Terra on habitem i alhora del nostre petit país, Catalunya, sense deixar de banda als germans de tot el món. Les grans manifestacions dels dos últims anys a Barcelona avalen el nostre desig, llargament manifestat, d'esdevenir lliures per regir el nostre propi futur, sense dependències imposades fa segles pel mesquí dret de conquesta i el vassallatge subsegüent.

La creació poètica ens ensenya a emprar l'ús de la raó i de la força de la paraula per a exercir el dret a la nostra llibertat, a defensar-la i a exigir-la, amb tota l'energia de que es capaç un poble unit que vol esdevenir lliure, per la via que sigui, sense cap dogal al coll, ni cap punyal mesquí sobre la llengua del meu país, ni cap llei del dominant sobre el dominat, per a seguir extorsionant-lo i subjugant-lo. Volem la pau, la convivència i l'enteniment entre els diversos pobles de la Terra, començant pel que un mal dia, de 1707, ens va envair, ens va vèncer i humilià.

La sublim força de la paraula pot saber dir un no, un no immens, col·lectiu, centenari, d'un poble ressentit i humiliat, ple de greuges que mai ha paït. L'eina contundent de la poesia és l'ús de la paraula per conquerir la llibertat. Emprem-lo, germans i germanes. Permeteu-nos-el emprar germans que ens conqueríreu. Us ho demanem els lleidatans dalt d'aquest turó estimat que té tanta història.

Per cloure el meu parlament els ofreno el poema que vaig llegir, el 15 de juliol de 2007, en l'acte musical solemne de l'Orfeó Lleidatà que es celebrà a la nau central de la Seu Vella. I el vaig tornar a llegir en l'acte reivindicatiu Pel Dret a Decidir, protagonitzat per nou poetes i Miquel Àngel Soriano, en el Cafè Teatre de l'Escorxador, el 10 de febrer de 2010.

Lleida (1707 – 2007), cap al 2014

Ilerda, Larida, Lleida.

Ilerda, Larida, Lleida,

Sícoris.

No ploris més pels teus fills.

Moriran per defensar-te.

Joves i forts es dessagnen

per les vores dels camins.

Fa tres-cents anys que els mataven
una colla d'assassins.

És la guerra, és la guerra,
que mata sense raó.

Branda les armes alçades.
Els punyals clavats al cor,
d'aquells joves que morien
dessagnats als carrerons.
Les mares, esmaperdudes,
els cerquen tota la nit.

És Felip, el rei d'Espanya.
És Felip, qui dóna ordres,
i les ombres del destí.
És Felip, el cinquè,
el borbó que conquerí,
la vella Seu del turó,

que la set debilitava
i la fam va fer rendir.
El saqueig i la violència,
els plors i la humiliació.

La catedral, profanada,
sense la seva esplendor.

Els soldats hi campen lliures,
el campanar clama al cel,
les cases enderrocades,

la misèria, la traïció.
L'exili forçós de Lleida,
i tants morts dins del Roser,
diu la llegenda.

És la guerra, és la guerra
que mata sense raó.
Són les guerres i la pòlvora
i les bombes i els canons.
És la sang que vessa, jove,
i tenyeix de porpra el riu.

Quàntes vegades a Lleida
la mort s'ha endut tanta gent!

Cada segle té els seus màrtirs.

Tres-cents anys commemorem
d'uns fets tristos que passaren.

Ilerda, Larida, Lleida.
Sícoris.

Fou la sang que vessà, jove,
i tenyí de porpra el riu.

Lleida sempre reneix de les cendres,
i avui canta, més forta que mai,
la profunda alegria del viure.

I aquí que s'invita a la vida, s'escau un poema adreçat a Lleida:

Visc en una ciutat
que hi passa un riu.
Un riu de plata,
on una antiga Seu
s'hi mira.
La lluna el creua cada nit
i s'hi pentina.
Podries veure els seus cabells,
de lluna plena,
com fan camins fràgils de llum.
Cua de núvia.
Catifa a l'aigua
del Segre avall.
L'Ossa Menor,
també hi passa cofoia
pel damunt,
els seus estels de micra.
I les cigonyes
de la Nova Seu
amb els nadons al bec.
De matinada.
Cada migdia
ensenyaran
l'art de la pesca
a la fillada.
Anant amb compte,
això sí! a esporuguir

les polles d'aigua.
D'una gambada.

Visc en una ciutat
que hi passa un riu,
un riu de plata
on una antiga Seu
s'hi mira.

Bona Diada Nacional de Catalunya.
Visca Lleida, Visca Catalunya independent amb confluència de
camins

Rosa Fabregat